

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Plzni rozhodl samosoudkyní Mgr. Janou Komínkovou ve věci

žalobce: J. Š.

proti

žalované: Česká správa sociálního zabezpečení,
sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5,

v řízení o žalobě ze dne 12. 12. 2023 proti rozhodnutí žalované ze dne 22. 11. 2023, č. j. X.

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou domáhá zrušení výše označeného rozhodnutí žalované, jímž byly zamítnuty námitky žalobce a bylo potvrzeno rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení č. j. X. ze dne 23. 8. 2023, kterým žalovaná pro nesplnění podmínek ustanovení článku II zákona č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zdp“), zamítla žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu o částku zvýšení za vychované dítě.
2. Žalobce v žalobě namítal, že považuje za nepravdivé tvrzení v napadeném rozhodnutí, že

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

podle oficiálního stanoviska MPSV cílem výchovného je ocenit zásluhy pečujících osob, jejich úsilí o přínos a výchovu nového příspěvatele do důchodového systému a zároveň paušálně kompenzovat snížení důchodu v důsledku kariérních výkyvů souvisejících s výchovou, čímž se docílí též snížení statistického rozdílu mezi průměrným starobním důchodem žen a mužů. Žalovaná podle žalobce zjevně neprovedla ani výpočet, a dokonce ani hrubé porovnání dopadu výchovy dítěte na procentní výměru důchodů na dotčené výchově zúčastněných osob. Podle žalobce žalovaná při dokazování postupovala s nedostatečnou ochotou. Posuzující se též odchýlila od stanoviska MPSV, že se největší podíl na výchově se prokazuje podáním žádosti a čestným prohlášením. Dostupný je jednoznačně měřitelný a porovnatelný vliv výchovy na výši důchodu žalobce a jeho manželky, avšak byl podle žalobce zjevně pominut. Dále žalobce v žalobě tvrdil, že nemá přístup k nárokovým podkladům žalované.

3. Žalobce uváděl, že prvních šest týdnů života jejich syn strávil v kojeneckém ústavu. Pak už se o něj starali s manželkou společně. Vzhledem k duševní i fyzické křehkosti manželky je podle žalobce dokonce možné, že už i v prvních letech většinové péči přinejmenším časově blížil také. Právě v období mateřské dovolené jeho manželky byl vliv jeho rozhodnutí zastávat méně placenou práci s flexibilní (tehdy vzácnou) pracovní dobou výrazně více ovlivňující výši výdělků, mnohem více, než byla ztráta příjmu manželky při přerušení zaměstnání kvůli mateřské. Během těch několika let mateřské dovolené ztrácela manželka i pro účely výpočtu důchodu rozhodně méně, než tehdy průměrný příjem (více nemohla - jako učitelka 1. stupně ZŠ při FN měla tehdy značně podprůměrný plat). Žalobce odložil nástup do nového zaměstnání a spokojil se s příjmem jen mírně podprůměrným (vědecký pracovník závodu Kovárny Škoda). Tím žalobce podle svého názoru ztrácel po stejnou dobu nejméně dvojnásobek průměrného příjmu, protože stálý plat přejímače lodní klasifikační společnosti (Bureau Veritas) býval udržován na trojnásobku průměrného příjmu. Jistěže hned po změně zaměstnání nedošlo k tak velkému skoku najednou, neboť žalobce musel projít školeními a kvalifikačními zkouškami, ale ten posun o dobu kvalifikace by býval byl podle názoru žalobce stejný i dříve i později.
4. Žalobce měl za to, že rozdíl ve vlivu na výši důchodu jeho a jeho paní odpovídá po dobu mateřské jeho paní rozdílu v předpokládaných příjmech nejméně vlivu dvojnásobku [asi 2,3 násobku (tj asi $3 \times - 0,7 \times$)] průměrného příjmu. Vliv pro rozdílné kalendářní roky je při výpočtu důchodu kompenzován koeficienty, převádějícími minulé příjmy na úroveň příjmů v době výpočtu důchodu podobně, jak se změnil průměrný plat. Ještě je možná třeba uvážit i nějaký koeficient doby odvodu daní, do které by se asi doba manželčiny mateřské nepočítala, ale tento koeficient by byl pro celý výpočet jen v řádech malých jednotek procent. Oproti tomu je ztráta výpočtového základu pro důchod žalobce v těchto letech přes 200 % průměrného výdělků. Nehledě na další ovlivnění jeho kariérního růstu provázaného s následnou dobou práce u lodní klasifikační společnosti v následujících letech. Podle žalobce tak vliv výchovy dítěte, kdy vyžadovalo celodenní péči, byl na jeho důchod výrazně (řádově) vyšší, než u manželky. Všechny druhy činností vykonávali oba, zvláště se zhoršováním zdraví a psychické i fyzické výkonnosti manželky postupně začala výrazně i časově převažovat žalobcova péče o výchovu dítěte. Posuzuje se celé období výchovy až do plnoletosti dítěte. Podle žalobce je chybou posuzovat vliv výchovy podle poklesu nebo nepoklesu výdělků, ale správné je posoudit vliv výchovy na celkovou kumulovanou výši příjmů, zahrnovaných do výpočtu důchodu.

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

5. Žalovaná ve vyjádření k žalobě navrhla její zamítnutí s tím, že důkazní břemeno v řízení vedeném na základě žádosti leží primárně na žadateli, nikoli na správním orgánu. Okresní správou sociálního zabezpečení Plzeň - město byl žalobce vyzván výzvou z 20. února 2023, čj. 44006/021677/23/010/k doložení, [„1) V čem spočíval větší rozsah jeho osobní péče o dítě oproti matce dítěte, 2) Zda, jakým způsobem, a v kterém období, ovlivnila péče o dítě negativně žalobcovu pracovní kariéru (např. dobu zaměstnání s kratšími pracovními úvazky, čerpání ošetrovného při péči o nemocné dítě, atd.); 3) Kdo osobně a celodenně pečoval o dítě do 4 let věku. K tomu zaslal žalobce povšechné vyjádření shrnující ve zkratce proběhlý osobní a profesní život. K bodu 1 výzvy uvedl, že o syna „pečovali společně bez jakéhokoli rozdílu činností“, byť manželka byla na mateřské dovolené do doby, než mohl jít do školy, přičemž žalobce samozřejmě nemá „statisticky podchyceno, kdo kdy ohříval mlíko a kdo kdy žehlil pleny“; k bodu 2 podal, že kvůli možnosti péče zastával hlavně v prvních čtyřech letech synova života pozici s nižším mzdovým ohodnocením a šlo-li, řešil rovněž vážnější synovy zdravotní problémy on (udal příklad nosních mandlí z předškolní éry a zlomené ruky na škole základní) a konečně k bodu 3 doplnil, že tuto podmínku nesplňoval vlastně nikdo, protože se s manželkou střídali. Žalobce se podle žalované svých nevyvratitelných povinností, stanovených obecně závaznou právní úpravou (§ 52 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád) nezhodil pouhou rekapitulací vybraných fází života svého a své rodiny, z níž koneckonců zásadní podíl - navzdory tvrzení - konkrétně neplyne. Zásadní přínos paní H. Š. v rozhodné době (v zákonem předepsané délce) žalobce podle žalované nevyvrátil, ani úspěšně nezpochybnil (tj. že byl klíčová osoba ve smyslu § 34a odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb. namísto ženy právě on). Zohlednění péče ve větším rozsahu pro účely uznání a zápočtu výchovy nemá patrně nic společného s hmotným zajištěním dítěte (rodiny). Zákonodárce neklade rovnítko mezi výchovu v duchu dotčené právní úpravy a získávání finančních prostředků - výdělečnou činnost (srov. § 34a odst. 3 a § 32 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb.). Přiznaná zásluha se pak týká jednoznačně toho z pojištěnců, na kterém (převážně) spočívala vlastní výchova (srov. předpoklad osobní péče normovaný ve zmiňovaném § 32 odst. 4 zákona), i když třeba v čistě formálním. Podle žalované domáhaný nárok může vzniknout toliko jedné osobě - zákon neumožňuje jakési paralelní čerpání, a neumožňuje ani (zástupný) „přechod“ v situaci úmrtí osoby jinak oprávněné. Zákon č. 323/2021 Sb., jímž se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, včetně důvodové zprávy (k návrhu zákona), evidentně mířil především na ženy.
6. V replice žalobce uvedl, že podle veřejného prohlášení ministra a ministerstva (MPSV) a i dle jednání na přepážce ČSSZ k úspěšnému vyřízení podané žádosti mělo postačit podání žádosti a čestné prohlášení. Prokazování většinovosti při společné výchově je absurdní, vliv jednotlivých výchovných úkonů na dětský vývoj je neměřitelný. Rozsah výchovy nebyl pro účel žádosti nijak specifikován - ani podle času, ani nákladů, ani schopností k výchově a ani výsledku výchovy. Pokud se stanovisko ČSSZ změnilo, měl žalobce za to, že měl být vyzván k odpovídající reakci. Žalobce namítal, že nedostal nikdy žádnou jinou odpověď na dotaz, jak většinovost péče prokazovat, než že když nepožádá na stejné dítě někdo jiný, považuje se žádost jediného žadajícího za správnou a oprávněnou. Podle žalobce není pravda, že záměr zákonodárce mířil především na ženy. Zákonodárce zjevně mířil na osoby

převážně zajišťující osobní péči a výchovu dítěte (bez rozdílu pohlaví). Určitě nemířil k jakékoli diskriminaci podle pohlaví.

7. Žalobu soud neshledal důvodnou.
8. Podle § 34a odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v rozhodném znění platí, že vychovávalo-li dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu.
9. Z odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí vyplývá, že smyslem výchovného je především zmírnění statistického rozdílu mezi průměrným starobním důchodem osob pečujících o děti oproti obecnému průměrnému starobnímu důchodu. Nejvýznamnější dopad na pracovní kariéru, a tedy i na výši důchodu, má přitom výchova dítěte zejména v jeho předškolním věku a v prvních letech povinné školní docházky. Ta z pečujících osob, jejíž pracovní kariéra byla výchovou dítěte ovlivněna méně nebo vůbec, má svůj starobní důchod vyšší díky vyšším výdělkům a delší době pojištění. Nedochází u ní ke snížení důchodu, a není tedy dán důvod pro kompenzaci prostřednictvím výchovného. Takové osobě proto nárok na výchovné nepřísluší. V případě, že osobou, která výchovu zajišťovala v největším rozsahu, je například žena, která již zemřela, zatímco muž, který výchovu zajišťoval v menším rozsahu, dosud žije a je poživitelem starobního důchodu, nemá tento muž nárok na výchovné, neboť nebyl osobou, která zajišťovala výchovu v největším rozsahu.
10. Žalovaná v napadeném rozhodnutí dále uvedla, že šetřením se nepodařilo prokázat, že žalobce o syna pečoval v největším rozsahu. Naopak lze dovodit, že v největším rozsahu o syna osobně pečovala jeho matka. Z nárokových podkladů, které má ČSSZ k dispozici, je zřejmé, že matka osobně celodenně pečovala syna od jeho narození po dobu mateřské dovolené, resp. rodičovské dovolené tj. v období, kdy jeden z rodičů musí o tyto děti celodenně pečovat, což má negativní dopady na jeho kariérní růst, potažmo výdělečné možnosti. Žalobce uváděl, že se s manželkou starali o syna společně, a to bez rozdílu činností. Z jeho tvrzení dostatečně nevyplývá, že by o syna pečoval ve větším rozsahu než jeho manželka. Z uvedeného nesporně vyplývá, že se žalobce významnou měrou podílel na výchově svého syna, ale šetřením se nepodařilo prokázat, že žalobce o syna pečoval v největším rozsahu. Z nárokových podkladů žalobce, které má ČSSZ k dispozici nevyplývá, že by v jeho případě došlo v době od 8. 5. 1991 do zletilosti syna k poklesu jeho výdělků.
11. Soud považuje výše shrnuté odůvodnění napadeného rozhodnutí za přezkoumatelné, logické a souladné se zákonem. Rovněž správní orgány nepochybily v průběhu správního řízení, neboť v jeho rámci žalobce obdržel výzvu správního orgánu k doložení jím tvrzené skutečnosti, že právě on pečoval o dítě v největším rozsahu. Za této situace důkazní břemeno spočívalo na žalobci, jím tvrzené skutečnosti nebyly povinny správní orgány zjišťovat z úřední povinnosti.
12. Žalobce na výzvu reagoval pouze vyjádřením, v němž v podstatě připouští, že se na výchově syna podíleli oba rodiče přibližně stejnou měrou. Za této situace správní orgány

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

správně vyházely z podkladů, které mají k dispozici pro výpočet důchodu žalobce a jeho manželky (evidenční listy důchodového pojištění, které jsou součástí spisu) a ze kterých jednoznačně vyplývá, že manželka žalobce byla na rodičovské dovolené a v tomto období neměla z důvodu celodenní osobní péče o jejich syna žádný výdělek. Z toho jasně vyplývá, že celodenní péče matky o žalobcova syna měla vliv následně na nižší vypočtený důchod a výchovné by tedy v tomto případě mělo náležet matce dítěte.

13. Naopak z podkladů pro výpočet důchodu žalobce nevyplývá ani, že by např. pobíral v rámci péče o dítě ošetrovné při jeho nemoci a z toho důvodu by se mu snižoval základ pro výpočet důchodu. Žalobce naopak uváděl, že když jejich syn byl nemocný, snažil se žalobce využívat možností svého flexibilního zaměstnání.
14. Pokud žalobce tvrdí, že mohl vzít již v roce 1991 lépe placenou práci, dle názoru soudu nebylo toto tvrzení nijak doloženo, přičemž, jak již výše soud uvedl, povinnost důkazní má v daném případě žalobce.
15. Soud neakceptoval tvrzení žalobce, že je automaticky zvýhodňována žena, neboť napadené rozhodnutí podklady se dostatečně opírá o písemné pro výpočet důchodu žalobce a jeho manželky, jejíž výpadek příjmů po dobu rodičovské dovolené je z nich zřejmý.
16. Soud dospěl na základě zjištěných skutečností k závěru, že v případě žalobce a jeho manželky se jednalo o harmonickou výchovu obou rodičů.
17. Okolnost, že manželka žalobce pobírala jako učitelka výrazně (podle žalobce několikanásobně) nižší plat než žalobce, je pro účely přiznání výchovného irelevantní, neboť nárok na tuto dávku se neposuzuje podle výše platu, nýbrž podle splnění podmínky osobní péče v největším rozsahu. Jelikož manželka žalobce byla několik let na rodičovské dovolené, vzdala se po tuto dobu zcela výdělků a byla s dítětem doma, lze z této skutečnosti dovodit, že minimálně v tomto období se podílela na péči o dítě v největším rozsahu, minimálně vždy celou část dne, kdy je druhý rodič v práci. V důsledku této péče se snížil výpočet důchodu pečující osoby a na tuto situaci primárně je určeno výchovné.
18. Nelze vyloučit, že ve výjimečných případech se i v takové situaci druhý rodič největší měrou podílel na péči o dítě, nicméně důkazní břemeno v takovém případě nese žadatel o dávku, zde žalobce. Tomu se však největší podíl na výchově syna prokázat nepodařilo, přestože k tomu byl správními orgány vyzván.
19. S ohledem na veškeré výše uvedené skutečnosti soud neshledal žalobu důvodnou, a proto ji podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) zamítl.
20. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., kdy by na náhradu nákladů řízení měla právo žalovaná, jež měla ve věci plný úspěch. Žalované však žádné náklady řízení nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly, ani nepožadovala jakoukoli jejich náhradu, proto nebyla náhrada nákladů žádnému z účastníků řízení přiznána.

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat do dvou týdnů po jeho doručení kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu se sídlem Moravské náměstí 6, 657 40 Brno, který o kasační stížnosti rozhoduje. Lhůta je zachována, byla-li kasační stížnost podána u Krajského soudu v Plzni. Jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost. (§ 12 odst. 1, § 102, § 104a, § 106 odst. 2 a 4 s. ř. s.).

Plzeň 30. července 2024

Mgr. Jana Komínková v.r.
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.